

FIȘA DISCIPLINEI

Biserica Ortodoxă Răsăriteană în dialog. Dialogul inter-religios și inter-creștin contemporan The Eastern Orthodox Church in Dialogue. The contemporary inter-religious and inter-Christian Dialogue

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Arte vizuale
1.5. Ciclu de studii	Master
1.6. Programul de studii / Calificarea	Artă creștină
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Biserica Ortodoxă Răsăriteană în dialog. Dialogul inter-religios și inter-creștin contemporan /The Eastern Orthodox Church in Dialogue. The contemporary inter-religious and inter-Christian Dialogue	Codul disciplinei	OME6013		
2.2. Titularul activităților de curs	Pr. Prof. Univ. Dr. Cristian Sonea				
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr. Prof. Univ. Dr. Cristian Sonea				
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu
2.7. Regimul disciplinei	Obligatoriu	2.8. Tipul disciplinei	Disciplină complementară (DC)		

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	14	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					8
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					36
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					33
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				83	
3.8. Total ore pe semestru				125	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	NA
4.2. de competențe	NA

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Frecventarea cursului în proporție de 70% Studentii se vor prezenta la cursuri cu telefoanele mobile închise
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Studentii se vor prezenta la seminarii cu telefoanele mobile închise. Termenul predării și susținerii lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studentii. Nu se acceptă cererile de amânare decât pe motive obiectiv întemeiate. Nu sunt acceptate

	lucrările care nu sunt elaborate în conformitate cu exigențele și metodologia de elaborare și expunere a unei lucrări științifice (studierea temei pe baza bibliografiei indicare și expunerea cu respectarea metodologiei citării).
--	--

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Contextualizează activitatea artistică Contextualizes the artistic activity
CP7	Selectează teme Select themes
CP11	Studiază obiecte de artă Study art objects
CP15	Desfășoară activități educative artistice Develops artistic educational activities
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Organizează informații, obiective și resurse Organizes information, objects, and resources
CT2	Se exprimă într-un mod creativ Expresses themselves in a creative way

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	1. Absolventul cunoaște contextul teologic, liturgic, istoric și cultural al artei creștine. <i>1. The graduate knows the theological, liturgical, historical and cultural context of Christian art.</i>	1. Absolventul integrează informații din teologie, istoria artei și patrimoniul în formularea conceptului artistic. <i>1. The graduate integrates information from theology, art history and heritage in formulating the artistic concept.</i>
CP7	4. Absolventul cunoaște structura tematică a anului liturgic și ciclurile iconografice majore. <i>4. The graduate knows the thematic structure of the liturgical year and the major iconographic cycles.</i>	4. Absolventul argumentează teologic și pastoral temele propuse. <i>4. The graduate provides theological and pastoral arguments for the proposed themes.</i>
CP11	5. Absolventul cunoaște metode de analiză vizuală, stilistică, iconografică și tehnică. <i>5. The graduate knows methods of visual, stylistic, iconographic and technical analysis.</i>	5. Absolventul compară obiecte din contexte diferite, formulând ipoteze privind filiațiile stilistice. <i>5. The graduate compares objects from different contexts, formulating hypotheses regarding stylistic filiations.</i>

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studii la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

CP15	<p>30. Absolventul cunoaște metode interactive și experiențiale de învățare prin artă.</p> <p>30. The graduate knows interactive and experiential methods of learning through art.</p>	<p>30. Absolventul concepe și desfășoară ateliere și activități educative despre icoană și arta creștină.</p> <p>The graduate designs and carries out workshops and educational activities on icons and Christian art.</p>
-------------	--	--

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
<p>1. Absolventul cunoaște contextul teologic, istoric, eclezial și cultural al dialogului inter-creștin și inter-religios în tradiția Bisericii Ortodoxe Răsăritene, cu accent pe evoluțiile contemporane. <i>(The graduate knows the theological, historical, ecclesial and cultural context of inter-Christian and inter-religious dialogue in Eastern Orthodoxy.)</i></p>
<p>2. Absolventul cunoaște temele majore ale dialogului inter-creștin și inter-religios (unitatea Bisericii, adevăr și diversitate, misiune, mărturie, libertate religioasă, cooperare). <i>(The graduate knows the major themes of inter-Christian and inter-religious dialogue.)</i></p>
<p>3. Absolventul cunoaște documente oficiale, texte teologice și inițiative instituționale ale dialogului inter-creștin și inter-religios (consilii, declarații, acorduri). <i>(The graduate knows official documents, theological texts and institutional initiatives of dialogue.)</i></p>
<p>4. Absolventul cunoaște metode educative și formative aplicabile în domeniul dialogului inter-creștin și inter-religios, în contexte academice, ecleziale și culturale. <i>(The graduate knows educational and formative methods applicable to dialogue.)</i></p>
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
<p>1. Absolventul integrează perspective teologice, istorice și culturale în analiza pozițiilor ortodoxe față de dialogul inter-creștin și inter-religios. <i>(The graduate integrates theological, historical and cultural perspectives in the analysis of Orthodox positions on dialogue.)</i></p>
<p>2. Absolventul selectează și argumentează teologic și pastoral temele de dialog, în raport cu tradiția ortodoxă și contextul contemporan. <i>(The graduate selects and theologically and pastorally argues dialogue themes.)</i></p>
<p>3. Absolventul analizează comparativ documente și poziții teologice din contexte confesionale și religioase diferite, identificând convergențe și diferențe. <i>(The graduate comparatively analyses documents and theological positions from different contexts.)</i></p>
<p>4. Absolventul concepe și desfășoară activități educative și de dialog (seminarii, dezbateri, ateliere tematice), adaptate publicului și contextului. <i>(The graduate designs and conducts educational and dialogue activities.)</i></p>

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații³
<p>1. Tipuri de dialog ecumenic: bilateral, multilateral și platforme pan-creștine</p>	<p>Prelegere interactivă, cu accent pe clarificarea conceptelor, contextelor istorice și fundamentelor teologice ale dialogului inter-religios și inter-creștin. Vor fi utilizate materiale vizuale, documente ecumenice și sesiuni de întrebări din partea studenților.</p>	<p>Cursul durează 1 oră pe săptămână și are loc într-o sală echipată cu videoproiector. Suporturile de curs și bibliografia vor fi puse la dispoziția studenților prin platforma digitală a facultății.</p>
2. Biserica Romano-Catolică: teologie, istorie și relații cu Ortodoxia		
3. Bisericile Vechi Orientale: miafiziti, tradiție și convergențe dogmatice		
4. Ortodoxia răsăriteană: sinodalitate, diversitate și dialog pan-ortodox		
5. Luteranismul: teologie reformatoare și provocările dialogului cu Ortodoxia		
6. Calvinismul și tradițiile reformate: predestinare, sacrame și divergențe		
7. Anglicanismul: ecleziologie, pluralism și deschidere ecumenică		

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

8. Evanghelicii în context est-european: identitate și percepție ortodoxă		
9. Mișcările pentecostale și harismatice: pnevmatologie și spontaneitate		
10. Bisericele Unite (greco-catolice): istorie, conflict, reconciliere		
11. Iudaismul: revelație, tradiție și deschiderea spre dialog teologic		
12. Islamul: monoteism radical, profetism și întâlnirea cu creștinismul		
13. Religiiile asiatice (hinduism, budism): teologie comparată și dialog spiritual		
14. Rezultatele dialogului promovată de Biserica Ortodoxă: sinteză tematică		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sonea, Cristian, <i>Teologia dialogului intercreștin. O introducere</i>, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2017. 2. Sonea, Cristian, <i>Profetism și eshatologie</i>, Cluj-Napoca: Editura Renașterea, 2025. 3. Sonea, Cristian, „Mission and Evangelism”, în <i>Christianity in Eastern and Southern Europe</i>, eds. Kenneth R. Ross, Marian Gh. Simion, Todd M. Johnson, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2025, pp. 389–401. 4. Sonea, Cristian, „The Romanian Orthodox Church and the Evangelicals: Conflicts and Collaborations”, în <i>Christianity and Transforming States</i>, Minneapolis: Fortress Press, 2024, pp. 209–229. 5. Sonea, Cristian, <i>Paradigme misionare. De la Edinburgh la Sinodul din Creta</i>, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2016. 6. Sonea, Cristian, „Mission and Synodality in Different Contexts: The Case of the Romanian Orthodox Church”, în <i>Listening to the East</i>, Roma: Urbaniana University Press, 2023, pp. 275–285. 7. Sonea, Cristian, „Fenomenul pentecostalismului”, în <i>Misiologie ortodoxă</i>, vol. II, eds. Cristian Sonea, Valer Bel, București: Editura Basilica, 2025, pp. 192–213. 8. Sonea, Cristian, „Theosis și martyria. Lucrarea îndumnezeirii și implicațiile sale pentru misiunea Bisericii”, în <i>Misiune, spiritualitate, cultură</i>, Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2022. 9. Sonea, Cristian, „The Holy and Great Council of Crete: The Mission of the Orthodox Church in Today's World and Relations of the Orthodox Church with the Rest of the Christian World”, în <i>La vita nello Spirito tra Oriente e Occidente</i>, Firenze: Ed. Nerbini, 2020, pp. 135–159. 10. Sonea, Cristian, „Ecumenism as Hope: The Prophetic Role and the Eschatological Function of the Church”, <i>Religions</i>, vol. 14, nr. 10, 2023, art. 1225. https://doi.org/10.3390/rel14101225 		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Dialogul ortodox-catolic: între conciliere dogmatică și tensiuni ecleziologice	Seminarul (2 ore) include dezbateri ghidate, lucrul pe grupuri, simularea de dialoguri bilaterale și pregătirea lucrărilor de seminar, orientate spre reflecție critică și dezbateri teologice pe marginea textelor și documentelor studiate.	Seminarul se desfășoară săptămânal, timp de 2 ore, în format față în față, într-o sală adaptată lucrului în grupuri. Participarea activă este esențială și constituie criteriu de evaluare. Temele și textele vor fi anunțate cu o săptămână înainte, iar studenții sunt așteptați să vină pregătiți pentru discuții, prezentări sau susținerea propriei lucrări de seminar. Prezentările individuale sau pe grupuri se vor desfășura conform unui calendar stabilit în primele întâlniri. În funcție de tematică, pot fi invitați și practicieni implicați în dialogul interconfesional sau interreligios.
2. Dialogul ortodox-oriental (non-calcedonian): reevaluarea mișcării mișcării		
3. Confruntări și cooperări între ortodocșii răsăriteni – lecțiile din Creta 2016		
4. Ortodoxia și Luteranii: justificarea prin credință în lumina Tradiției		
5. Ortodoxia și Calvinismul: despre autoritatea Scripturii și predestinare		
6. Dialogul ortodox-anglican: convergențe liturgice și tensiuni etice		
7. Ortodoxia și evanghelicii: între apologetică și colaborare socială		
8. Ortodoxia și pentecostalismul: convergențe pnevmatologice și misiune		
9. Ortodoxia și Bisericele Unite: uniaturismul și reconcilierea ecleziologică		

10. Dialogul cu iudaismul: Vechiul Testament, Mesia și interpretarea legământului		
11. Dialogul cu islamul: Hristos, Maria și mântuirea în Coran și în Biblie		
12. Ortodoxia și religiile asiatice: teologie comparată și receptare liturgică		
13. Dialogul Ortodoxiei în diaspora: Italia, Franța, SUA – studii de caz		
14. Platforme ecumenice și dialogul post-secular: provocări și perspective		
<p>Bibliografie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Agreed Christological Statements of the Orthodox–Oriental Orthodox Dialogue</i>: Anba Bishoy (1989), Chambésy (1990). 2. <i>Agreed Statements of the Orthodox–Anglican Dialogue</i>: Moscow (1976), Dublin (1984), Cyprus (2006), Buffalo (2015), Canterbury (2020). 3. <i>Agreed Statements of the Orthodox–Lutheran Dialogue: Salvation</i> (1998), <i>Baptism and Chrismation</i> (2004), <i>Filioque</i> (2024). 4. <i>Agreed Statements of the Orthodox–Roman Catholic Dialogue</i>: München (1982), Bari (1987), Valamo (1988), Balamand (1993), Ravenna (2007), Chieti (2016), Alexandria (2023); <i>The Filioque: A Church-Dividing Issue?</i> (North America, 2003). 5. Boldișor, Adrian, <i>Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspectivă, soluții</i>, Craiova: Editura Mitropolia Olteniei, 2015. 6. Boldișor, Adrian, <i>Ortodoxia ieri, azi, mâine. Teme intercreștine și interreligioase pentru secolul XXI</i>, Craiova: Editura Mitropolia Olteniei, 2019. 7. Charta Oecumenica (ediția revizuită 2025) – <i>Guidelines for the Growing Cooperation among the Churches in Europe</i>, Strasbourg: CEC/CCEE, 2025. Disponibil online: https://ceceurope.org/storage/app/media/2025-news/A4-Charta-2-guideline-online.pdf 8. Declarația de la Ravenna (2007) – <i>Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church: Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority</i>. Publicat de: <i>Joint International Commission for Theological Dialogue between the Roman Catholic Church and the Orthodox Church</i>. 9. Documentele Sinodului din Creta (2016) – <i>Relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine</i>. Publicat de: <i>Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe, Kolymbari, Creta</i>. 10. Documentul de la Balamand (1993) – <i>Uniatism, method of the past, and the search for full communion today</i>. Publicat de: <i>Joint International Commission for Theological Dialogue between the Roman Catholic Church and the Orthodox Church</i>. 11. Kalaitzidis, Pantelis; FitzGerald, Thomas; Hovorun, Cyril; Pekridou, Aikaterini (eds.), <i>Orthodox Handbook on Ecumenism: Resources for Theological Education</i>, Oxford: Regnum Books International / WCC Publications, 2014. ISBN 978-1-908355-29-6. 12. Khodr, Georges, <i>The Church and the World</i>, Beirut: al-Nahar Press, 2005. 13. Toronto Statement (1950) – <i>The Church, the Churches and the World Council of Churches</i>. Publicat de: <i>World Council of Churches</i>. 14. Voulgaraki-Pissina, Evi. 2023. "The Dialogical Paths with Islam in the East: Homage to Arabic Christian Theology" <i>Religions</i> 14, no. 11: 1439. https://doi.org/10.3390/rel14111439 15. World Council of Churches, <i>Deepening Unity, Journeying in Love, Restoring Hope: Ecumenical Affirmation of the Sixth World Conference on Faith and Order</i>, Wadi El Natrun, Egipt, 24–28 octombrie 2025. Disponibil online: https://www.oikoumene.org/resources/documents/deepening-unity-journeying-in-love-restoring-hope-ecumenical-affirmation 16. Yannoulatos, Anastasios, <i>Facing the World: Orthodox Christian Essays on Global Concerns</i>, Geneva: WCC Publications, 2003. 		

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
----------------	---------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------------

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

9.4 Curs	Evaluare finală	Examen oral, față în față	70%
9.5 Seminar/laborator	Activitate la seminar	Lucrare de seminar	20%
		Participare activă la clasă	10%
9.6 Standard minim de promovare			
Cunoștințe de bază de istoria religiilor și de dialog interreligios			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

	☐	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
								
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
								Nu se aplică nici o etichetă
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Data completării:

08. 12. 2025

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.